

Sikkerheden i højsædet

Hvordan vejleder vi bedst de unge i en verden fuld af stoffer? Det blev der sat fokus på, da den amerikanske forsker Marsha Rosenbaum for nylig gæstede Danmark.

AF MICHAEL JOURDAN

Nul-tolerance kommer fra USA. Også modspillet - i form af en forebyggelsesfilosofi, der lægger vægten på sikkerhed frem for på afholdenhed - kommer fra mulighedernes land. En af de fremmeste fortalere for denne mere skadesreduktionelle linje i forebyggelsen gæstede i september København.

Den amerikanske rusmiddelforsker Marsha Rosenbaum - som i øvrigt selv er mor til fire - holdt et tankevækkende oplæg om 'Unge, stoffer, forebyggelse og policy' på et internt seminar arrangeret af CRF. Denne introducerende artikel bygger på Marsha Rosenbaums præsentation, opfølgende samtaler og uddrag af hendes skriftlige materialer om 'Safety first'.

Yngelpleje-instinkt og naturlig ængstelighed

Vi vil vores poder det bedste, men til trods for vore formaninger og råd om at afholde sig fra stoffer eksperimenterer unge med rusmidler alligevel. Det betyder ikke, at de er dårlige børn - eller at vi svigter som forældre. Men det giver anledning til en betydelig ængstelighed - og en vis rådvildhed:

Hvad skal vi gøre? Hvad er god forebyggelse i familien, og hvordan skal man praktisere forebyggelse i skolen? Hvordan og hvornår tager man de svære samtaler? Hvilke mål skal vi sigte efter, og hvilke midler skal vi bruge?

Den traditionelle tilgang

De fleste forebyggelsesprogrammer sigter udelukkende på at undgå brug af stoffer. Man fremstiller det, som

om de unge presses eller lokkes til at bruge stoffer, og at det gælder om at sige nej. Efter instrukser om afholdenhed slutter lektionen. Der gives ingen information til dem, som eksperimenterer, om, hvordan man undgår problemer eller forebygger misbrug. Man skelner ikke mellem brug og misbrug. Man giver ingen oplysning om sikker brug. I oplysningsmaterialerne betones udelukkende negative aspekter ved brug af stoffer. Man er ikke bleg for at lave deciderede skræmme-kampagner i den gode sags tjeneste. Afholdenhed udgør den eneste målestok for succes og er det eneste acceptable pensum.

Seksualoplysning

Det er egentlig paradoksalt, at vi benytter så ensidige budskaber som 'Sig nej til stoffer!' og har så lidt at tilbyde, når det angår sikker brug. Stoffer er ligesom sex kommet for at blive, og vi kunne lære ét og andet om god stofprævention ved at tage ved lære fra seksualpræventionen. Hvad er den bedste måde at forebygge uønskede teenagegraviditeter og seksuelt overførte sygdomme på? Op til 60'erne mente rigtig mange, at afholdenhed var det rigtige budskab: Hold dig fra sex før ægteskabet. Man mente, at seksualundervisning og adgang til prævention for unge sendte det forkerte signal. Så man afholdt sig fra at oplyse om sikker sex og lod ikke de unge få adgang til prævention. Senere er vi blevet mindre moralistiske og mere pragmatisk. Uanset om vi bryder os om, at de unge har sex eller ej, er det sivet ind, at man ikke som forebyggelsesstrategi kan satse udelukkende på

afholdenhed. Det er urealistisk, og denne manglende realisme koster i form af u hensigtsmæssige konsekvenser. Derfor er budskabet nu: Sikker sex! Burde vi ikke overveje den samme linje, når det angår stoffer?

Pragmatisme og forståelse

For at forstå teenagers forbrug af stoffer må man indse, at de vokser op i en kontekst, hvor der er stoffer overalt. At bruge stoffer er en del af tilværelsen. At lære at forholde sig til stoffer er en del af opvæksten - vel at mærke stoffer forstået i bred forstand - ikke kun de illegale af slagsen.

Længe før de unge begynder at feste og indtage alkohol, har de kendt vejen til medicinskabets hovedpinepiller m.v.. Efterhånden som de bliver ældre, lærer de, at stoffer i vid forstand kan hjælpe med, når det drejer sig om at arbejde, studere, sove og feste. Omkring dem bliver der dulmet uro, stimuleret energi, ændret sindsstemning, bekæmpet depression og dæmpet hyperaktivitet ved hjælp af alkohol, tobak, koffein, håndkøbsmedicin og ordinerede lægemidler. De ser reklamer og såvel positive som negative rollemodeller overalt. Teenagere træffer deres egne valg i forhold til alkohol og stoffer, ligesom vi selv har gjort det i vores ungdom. Deres fejltagelser vil nu og da være tåbelige, ligesom vores egne fejl var det.

Selvom afholdenhedspåbuddet er velment, så er denne tilgang utilstrækkelig. Det er en urealistisk forventning at tro, at teenagere vil afholde sig fra at bruge stoffer på det tidspunkt i deres liv, hvor de prøver grænser af og er mest tilbøjelige til at tage chancer. For at forebygge

MICHAEL JOURDAN
FILOSOF OG REDAKTØR PÅ STOF

misbrug og stofproblemer blandt eksperimenterende teenagere må vi have en strategi at falde tilbage på, som indeholder en bredt favnende undervisning, der sætter sikkerheden i højsædet. Påbuddet om afholdenhed sætter de voksne i den lidet misundelsesværdige position intet at have at sige til de unge mennesker, som det er mest nødvendigt at nå – dem, der ikke siger nej til stoffer.

Hungeren efter brugbar viden

Unge mennesker er i stand til at tænke rationelt. Selv om deres beslutningskompetence langt fra er færdigudviklet, så er de godt på vej til at blive mere modne og lære ansvarlighed for sig selv og andre. De ønsker bestemt ikke at ødelægge deres liv eller helbred. For at kunne træffe ansvarlige beslutninger vil de have ærlige og udførlige fakta om stoffer.

'Studerende hungerer efter information om legale og illegale stoffer, der ikke fremstår som moralistisk propaganda,' citerer Rosenbaum sin mangeårige samarbejdspartner, professor Craig Reinerman. Han kan fortælle følgende: 'I over 20 år har jeg hvert år på University of California Santa Cruz undervist på

et kursusforløb kaldet 'Stoffer og samfundet'. Hvert år må jeg afvise studerende, fordi der ikke er plads til flere. Jeg starter altid med at spørge dem: 'Hvor mange af jer har modtaget undervisning om stoffer i skolen?' og næsten alle markerer, at det har de. Så spørger jeg: 'Hvor mange af jer føler, at undervisningen var sandfærdig og værdifuld?' Ud af omkring 120 studerende er der gerne omkring 3, der rækker hånden i vejret. Det er ganske enkelt ikke godt nok!

Tillid - og ærlig, vidensbaseret information

Ligesom forældre ofte véd eller opdager hen ad vejen, om deres barn lyver, så har teenagere en færdighed i at gennemskue undvigelses, halve sandheder og dobbeltmoral. Derfor er ærlighed for det meste den bedste politik. Hvis man forholder den unge oplysninger, kan man være evigt forvisset om, at andre vil fortælle det ufortalte. Derfor er det vigtigt at undervise i hele rækken af stoffer, som er tilgængelige for unge mennesker - ikke kun de illegale. Dernæst må man sikre sig, at ens kilde er videnskabeligt funderet og afbalancerede. Enhver kilde, som ikke

formår at beskrive både fordele og risici, må anses for at være suspekt.

Tillidsfulde relationer er nøglen. Første trin er at lytte til, hvad teenagere har at fortælle os om deres liv og deres følelser. Man må forholde sig åbent og lade dem vide, at de kan tale frit. At forholde sig så ikke-dømmede som muligt gør, at de unge bliver mere tilbøjelige til at søge vores råd og ekspertise. Vær taknemmelig, når de deler noget, selv om det ikke nødvendigvis er noget, du er glad for at høre, for det betyder, at en tillidsfuld relation er etableret.

Overordnet set siger Rosenbaum, at det gælder om at stole på vore instinkter, som er, at elske vores børn nok til at give dem rum til at gå på opdagelse og vokse, at tilgive dem deres fejltrin og at acceptere dem for, hvad de er. Undervejs kan vi opmuntre til mådeholdenhed, hvis de ungdommelige eksperimenter varer ved. Vi kan gøre opmærksom på de legale og sociale konsekvenser af stofbrug. Og vi kan fokusere på, at sikkerheden kommer i højsædet gennem personligt ansvar og viden.

Men der findes ikke en magisk kugle i form af et bestemt pensem. Ingen lette svar - kun tankevækkende samtaler. ■

Se mere på: www.safety1st.org.
'Safety First - a Reality Based Approach to Teens and Drugs', som er oversat til 7 sprog (men endnu ikke til dansk). Kan downloades frit.
Se også: www.beyondzerotolerance.org, hvor man kan downloade 'Beyond Zero Tolerance - A Reality-Based Approach to Drug Education & Student Assistance' af Rodney Skager.

Foto: MICHAEL JOURDAN

MARSHA ROSENBAUM er ph.d. i medicinsk sociologi. Leder af 'Safety first' projektet og direktør for Drug Policy Alliance's kontor i San Francisco. Har i årene 1977-95 været ledende forsker i NIDA-finansierede undersøgelser af heroin, metadon, ecstasy, kokain og stofbrug under graviditet. Hun er forfatter til 3 bøger, 4 pjecer og et stort antal artikler.